

Asia: STM048:00/2020

VALMIUSSUUNNITTELUA JA TILANNEKUVAA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET TERVEYDENHUOLTOLAKIIN JA SOSIAALIHUOLTOLAKIIN

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan organisaatio

Sairaanhoitopiiri

Näkemyksenne ehdotetuista sosiaalihuoltolain muutoksista

-

Näkemyksenne ehdotetusta terveydenhuoltolain muutoksista

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri kiittää mahdollisuudesta lausua tästä tärkeästä asiasta. Pidämme tehtyä lakimuutosesitystä tarpeellisena. Nyt lausuttavana oleva esitys on edelleen kehittynyt ja parantunut aiempaan esitykseen verrattuna. Vaikka terveydenhuollon ja sosiaalihuollon järjestelmät toimivat normaalioloissa pääosin vähintäänkin melko hyvin, niin nyt käynnissä oleva Covid 19 -epidemia vahvistaa käsityksen normaalia keskitetymmän ohjauksen tarpeesta poikkeusoloissa. Riittävän nopeasti päivittyvän tilannekuvan muodostaminen vaatii koordinaatiota, riittäviä tiedonsaantioikeuksia sekä toimivia tietojärjestelmiä tarvittavien tietojen keräämiseen. Kuntien, kuntayhtymien, sairaanhoitopiirien ja erityisvastuualueiden yhteistoiminnan tulee eritoten poikkeusoloissa nojautua enemmän veloitteeseen kuin vapaaehtoiseen sopimiseen.

Tällä hetkellä lainsäädäntö on hajauttanut vastuuta valmiutta ja varautumista koskevissa asioissa eri toimijoille tavalla, joka ei tue selkeän kokonaiskuvan muodostamista ja saattaa jättää tulkinnan varaa eri toimijoiden vastuulle.

Voimassa olevan terveydenhuoltolain (1326/2010, 38 §) mukaan sairaanhoitopiirin on päätettävä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa terveydenhuollon alueellisesta varautumisesta suuronnettomuuksiin ja terveydenhuollon erityistilanteisiin. Ensihoitokeskukset osallistuvat alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten, toimijoiden ja

erityisvastuualueiden kanssa siten, että ne muodostavat kansallisen kokonaisuuden (terveydenhuoltolaki 46 §).

Ehdotuksessa esitetään uutta pykälää (42 a §) terveydenhuoltolakiin. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri haluaa korostaa seuraavia asioita esityksestä:

1. Valmiussuunnittelun ohjausvastuu

Lakiluonnoksessa ehdotetaan valmiussuunnittelun ohjausvastuuta yliopistollista sairaalaa ylläpitäville sairaanhoitopiireille. Integroitu valmiussuunnittelu kattaisi sairaanhoitopiirien lisäksi myös kuntien perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon valmiussuunnittelun. Yhtenäistä valmiussuunnittelua tehtäisiin perustuen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliseen valmiussuunnitteluportaaliin.

Ehdotus selkeyttää eri toimijoiden roolia sosiaali- terveydenhuollon valmiussuunnittelussa. Toimeenpanossa on kuitenkin huomioitava, että organisaatioiden valmiudet valmiussuunnitteluun eivät ole yhteneväiset. Yliopistosairaanhoitopiirien ohjausrooli vaikeutuu, mikäli sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden valmiussuunnittelu on hyvin eri tasolla. Konkreettisenä esimerkkinä tästä on valtakunnallinen valmiussuunnitteluportaali. Vaikka portaalia käytetään laajasti, sen ominaisuuksien hyödyntäminen sekä alueellinen ja valtakunnallinen tietojen yhdistäminen vaatii vielä paljon resursseja. Varsinaisesta laajasta ja systemaattisesta valtakunnallisesta käytöstä koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden keskuudessa ei vielä voida puhua.

2. Häiriötilanteiden tietojen kokoaminen ja analysointi sekä tilannekuvan ylläpito

Ehdotuksen mukaan tietojen kokoaminen ja tilannekuvan ylläpito perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon häiriötilanteista ja niiden uhkista kuuluisivat sairaanhoitopiireille. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan viranomaisen tehtävänä olisi luoda sosiaalihuollon tilannekuva. Sosiaali- ja terveysministeriö kokoaisi alueilla yhtenäisin perustein luodut sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuvatiedot valtakunnalliseksi sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekuvaksi sosiaali- ja terveysministeriön ja valtion johdon käyttöön.

Ehdotuksen mukaan viiden yliopistollisen sairaanhoitopiirin keräämät alueelliset tilannekuvat perustuisivat yhdenmukaisiin ja keskenään vertailukelpoisessa muodossa kerättyihin tietoihin, jolloin niistä muodostuisi kattava kaikkien toimijoiden käyttöön tarkoitettu tilannekuva erityisvastuualueelta. Yhdenmukainen tilannekuvan ylläpito vaatii valtakunnallisen, toimivan tietoteknisen alustan. Tällä hetkellä käytössä olevat järjestelmät eivät riitä yhtenäiseen tilannekuvan muodostamiseen eri organisaatioista. Sosiaali- ja terveysministeriöltä odotetaan siten

valtakunnallista ohjeistusta ja työkaluja tilannekuvan laadintaan ja ylläpitoon, jotta sinänsä kannatettavan ja tarpeellisen lain edellytykset saataisiin täytettyä.

3. Hallinnollisen työn resurssit

Ehdotuksessa todetaan, että valmiussuunnittelun ohjaaminen ja tilannekuvan keräämistä koskevat tehtävät lisäävät jonkin verran hallinnollisen työn määrää yliopistollisissa sairaanhoitopiireissä. On selvää, että useiden sairaanhoitopiirien valmiussuunnittelun yhteensovittaminen ja lisäksi perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen valmiussuunnittelun ohjaaminen sekä tilannekuvan ylläpito vaativat resursseja. Lakiuudistuksesta riippumatta valmiussuunnittelun parantaminen ja yhdenmukaistaminen vaatinee lisäresursseja myös muualla kuin yliopistosairaanhoitopiireissä.

Edellä olevien lisäksi toteamme positiivisena asiana tietosuojan huomioimisen lakimuutosehdotuksessa. Valmiussuunnittelua ja tilannekuvan ylläpitoa varten välttämättömät tiedot on voitava siirtää organisaatiosta toiseen salassapitosäännösten estämättä.

Yhteenvedona toteamme, että lakimuutos nykytilannetta selkeyttävänä on erittäin tarpeellinen. Ehdotus tukee hyvin valmiussuunnittelun kokonaisuuden hallintaa. On järkevää yhdistää valmiussuunnittelun ohjaus ja tilannekuvan ylläpito viiden yliopistosairaanhoitopiirin vastuulle, mikä jo käytännössä niillä on monin osin toteutunut. Erittäin tärkeä tavoite on erityisvastuualueiden välinen tilannekuvan jakaminen. Tämä on toteutunut meneillään olevan Covid epidemian aikana pääsääntöisesti hyvin, mutta on edellyttänyt paljon manuaalista tietojen vaihtoa. Jatkossa tarvitaan tähän tarkoitukseen sopivia tietojärjestelmäratkaisuja tilannekuvan systemaattisempaan kokoamiseen ja jakamiseen.

Muita kommentteja

-

Ranta Elina
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri - Lausunnonantaja johtajaylilääkäri Juhani
Sand, PSHP